

LŪGŠANA PAR LATVIJU

Mūžīgais debesu Tēvs, mēs ticam Tavai varenībai. Kristus ir teicis: «Visu, ko lūgsit no Tēva manā vārdā, viņš jums dos.» Palaujoties uz šo apsolījumu, mēs lūdzam: sūti mums savu Svēto Garu!

Mēs pateicamies Tev par brīvību un neatkarību, ko Latvija ir saņēmusi.

Taču ļaudis joprojām staigā grēka ceļus. Grēks ir pārņēmis cilvēku sabiedrisko un personīgo dzīvi, tas ir skāris dažādās cilvēka darbības jomas.

Redzēdami, kā tiek ignorēti Tavi baušļi, atstāta novārtā evaņģēlija mācība, mēs lūdzam Tevi, mīlestības Dievs, palidzi mūsu tautai sekot tiem kristietības ideāliem, kas tika šeit pirmoreiz sludināti pirms 800 gadiem. Kungs, rādi mūsu brāļiem un māsām atpakaļceļu uz kristīgo Baznīcu.

Svēti tos, kas sludina Tavu vārdu un sūti savā vīna dārzā arvien

jaunus strādniekus.

Dod īpašu žēlastību jaunatnei, lai tā atrastu ceļu pie Tevis, un sūti mums, Kungs, taisnīgus un godīgus valsts vadītājus un likumdevējus, lai viņi rūpētos vispirms par tautas garīgo un materiālo labklājību.

Liec masu informācijas līdzekļiem nonākt augsti tikumīgu cilvēku rokās, lai tiktu veicināts kristīgās kultūras uzplaukums. It īpaši mēs Tevi lūdzam, kungs, sargā mūsu tautu no dažādām maldū mācībām, tikumu pagrimuma, ko sagādā alkohols, narkomānija, sektautisms.

Svēti un vadi mūsu jaunatnes izglītību tā, lai skolās oficiāli tiktu ieviesta ticības mācība, un lai mūsu ģimenēs nebūtu idejiskas šķelšanās. Kungs, gādā, lūdzam, par tiem, kas ir vientuļi, par tiem, kas dzīvo nabadzībā, kuri cieš no slimībām. Palidzi mums sevi izkopt un attīstīt tuvāk mīlestības

jūtas, lai mūsu sabiedrībā vienmēr būtu upurēties gatavi cilvēki, kas labprāt kalpo visi kopējām vajadzībām.

Atver acis tiem, kurus pārņēmusi naudas kārtē un alkātība, kuri nelikumīgi piesavinās materiālās vērtības, likdami citiem grimt nabadzībā un postā.

Kungs, pasargi mūsu zemi no kara briesmām, no svešu tautu virskundzības, uzturi mieru un savstarpēju cilvēku sadraudzību.

Mēs ticam Tev, Trīsvienīgajam Dievam, un lūdzam Tavu palīdzību mūsu dzimtenei Latvijai. Kungs, sūti mums savu Garu, lai mēs pieaugtu vienprātībā, tikumībā un uzticībā Tavam vārdam. To mēs lūdzam Tava Dēla Jēzus Kristus vārdā, kas ar Tevi dzīvo un valda Svētā Gara vienībā, Dievs visos mūsu mūžos). Amen.

Pirmo reizi nolasīja V.E. arhibīskaps metropolīts Jānis PUJATS 1995. gada 15. augustā savā svētrunā Aglonā.

LINU PLŪKŠANAS LAIKS

Šodien, 25. augustā tiek atzīmēta visu Rīgas Metropolijas baznīcu iesvētīšanas diena, šī ir arī priesteru no Kalasantas Jāzepa piemiņas diena. 28. augustā svinam bīskapa un baznīcas mācītāja Augustīna, otrdien, 29. augustā – jaņa Kristītāja nomocīšanas dienu.

ZEMKOPIJA KALENDĀRS. Labības, Pļaujas un Rudzu mēness jau pie savas izskaņas, līdz ar to aiziet arī vasara. Šodien, 25. augustā Mēness ir Lauvas zīmē un pulksten 7.32 iestājas Jauna Mēness fāze. Rīt un parīt mūsu nakts spīdekļi ir Jaunavas zīmē, tad līdz trešdienai – Svaru, un Ceturtdien – Skorpiona. Pēc 21. augusta šogad ir linu labākais plūcamais laiks. Ja to dara vecā mēnesi, tad esot šķiedraini.

VIĻĀNI NOSVINĒJA 500

Pilsēta, kuras ģerbonis stāsta par bites čaklumu un medus saldumu – Viļāni, atskatījās uz 500 pastāvēšanas gadiem, svētkus rīkoja ar devīzi, no tautas dziesmas patapinātiem gudriem un izteiksmīgiem vārdiem:

«Laba mana tēvu zeme
Dores dēt, rudzus sēt:
Sic biite, zied rudziši,
Čaklu ļaužu aprūpēti».

Tie bija svētki sev pašiem un ciemiņiem, sevis izrādīšana un arī sevis pavērošana no malas, pašu atklāšana un iebraucēju dzirdēti vārdi. 11. augustā rīta pusē organizēja ekskursiju «Iepazīsim Viļānus», bet pēcpusdienā pilsētas domē atklāja mākslinieces Vitas Lēnertes gleznu izstādi, pēc stundas kultūras namā tika atklāta Osvalda Zvejsalnieka gleznu izstāde.

Svētku centrālā diena bija 12. augusts, kad jau pulksten 8.00 rītā notika aizlūgums vietēja bāznīcā, tika izvadīti uz Aglonu svētcēlnieki. Šajā dienā pilsētas

bibliotēka rīkoja izstādi «Viļānu vēsturē ielūkojoties», bet pulksten 12.00 no pilsētas domes nama sākās vēl viena iepazīšanās un paziņāšanās atsvaidzināšana ar šo citkārt tik kluso, mierīgo un pierasto, bet tagad sakopto un svētsvinīgo pilsētiņu. Pulksten 14.00 sākās koncerti laukumos un ielās pie lauksaimniecības izmēģinājumu stacijas, dzelzceļa stacijas, kultūras laukumā un tirdzniecības centrā, Latgales ciltslieku stacijas un Radopoles apkaimē. Svētku kulminācijai bija atvēlēts laiks pulksten četros dienā, kad pēc atklāšanas kultūras laukumā krāšņs svētku gājiens aizvijās uz stadionu, kur pēc stundas sākās plašs koncerts, bet pēc tā ilgi balles melodijas spēlēja kapela «Leijerkastnieki» un dejās griezās pāri.

Slaveni plašā apkaimē kļuvuši amatnieku gadatirgi, kas notiek plašajā pilsētas stadionā – svētku noslēgumam 13. augustā tas bija gatavots vēl iespaidīgāk.

Projekts LIKUMS PAR AGLONAS SVĒTVIETU

1. nodaļa Vispārīgie noteikumi

1. pants. Aglonas bazilikas komplekss ir Latvijas kultūrvēsturiskā mantojuma daļa – komplekss kultūras pieminekļi un reliģisku svētoceļojumu vieta, plaša novada ļaužu garīgo spēku un iekšējās attīrīšanas avots. Īpašās kultūrvēsturiskās un reliģiskās nozīmības dēļ Aglonas Bazilikas komplekss atzīstams par Latvijas svētvietu (Aglonas svētvietu).

2. pants. Aglonas svētvietā atrodas Aglonas pagasta teritorijā.

Aglonas svētvietā ietilpst bazilikas sakrālās ēkas, svētavots, klosteris, sakrālais laukums un Aglonas kapsēta. Aglonas svētvietas aizsardzības zonā ietilpst citas Aglonas bazilikai piederošās zemes, ēkas un būves saskaņā ar šā likuma pielikumu.

3. pants. Aglonas svētvietas kā kultūras

pieminekļa aizsardzību nosaka Latvijas Republikas likums «Par kultūras pieminekļu aizsardzību».

4. pants. Aglonas svētvietas kā reliģisku svētoceļojumu vietas īpašu uzturēšanas kārtību nosaka šis likums.

5. pants. Aglonas svētvietas un tās aizsardzības zonas uzturēšanu un attīstību nosaka šādi principi:

1) Aglonas svētvietā ir atļauti tikai labprātīgi ziedojumi un no apmeklētājiem nedrīkst ievākt nodevas;

2) Aglonas svētvietā izmantojama vienīgi reliģiska un garīga rakstura pasākumiem, kurus nosaka Katoļu Baznīcas vadība Latvijā;

3) Aglonas svētvietas uzturēšanas izdevumus, kuri saistīti ar svētoceļotāju un citu apmeklētāju uzņemšanu, var finansēt no valsts budžeta;

Nobeigums 2. lpp.

IVĀROJAMI DATI

1915. gada 26. augustā Piterpilī nūsadybnoja Latgališu paleidzeības kara uperim bīdreiba, kas ar sovom nūdaļom dažaidos Latgolas vītōs, taipat Piterpilī un Moskovā veice lelu dorbu Latgolas bēgļu liktiņa atvīglōšonai, beigōs paleidzeja jīm atsagrīzt dzimtinē.

1980. gada 30. augustā Preiļūs nūtyka Vyslatvijas folkloras svētki.

«Tāvu zemes kalendars» un V. Trojanovskis.

Andris Vējāns

KARDINĀLS

Vai tur šalc zaļi zeltains Preiļu osis?
Vai skrien no Vārkavas mazs maija gans?
Viņš ticībai tik daudzas sirdis posis,
Lai krūtīs skan kā bazilikas zvans.

Raug, tuvā Aglona un tālā Roma
Šeit rokās sadodas, kur pļaujas vāls
Ir viraka un rudzu maizes lomā.

Ceļ zilgmē sveces Silajāņu māls –
Tur lēsmas iedzedz mūsu Kardināls.

Uz gulbju spārniem lido rīta domas.

Julijana kardināla Vaiyoda simtgadē

Ši gada 18. augustā atzīmējam Latvijas katoļu baznīcas pirmā kardināla, prozaiķa, dramaturga, garīgās literatūras autora Julijana Vaiyoda simtgadi. Attēlā kardināls un viņa sekretārs, Rīgas dekāns Vilhelms Ņukšs pirms konsistora 1983. gada 2. februārī Rōmā.

EIROPAS KULTŪRAS MANTOJUMA DIENAS – 1995. GADA SEPTEMBRIS

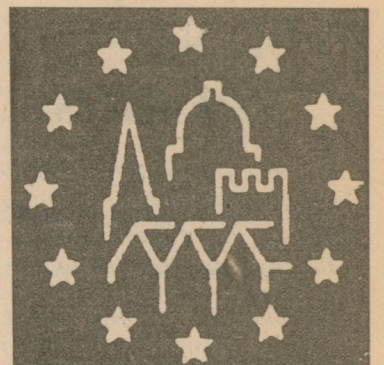
Šogad 7. un 8. septembrī Parīzē tiek dots savdabīgs starts – svinīga Eiropas Kultūras mantojuma dienu atklāšana. Šis savā ziņā grandiozais pasākums turpināsies līdz pat mēneša beigām, aptverot mūsu kontinentu no Portugāles līdz Baltkrievijai un Moldāvijai, no Kipras līdz Īrijai. Baltijas valstis piedalās tajā mēneša iesākumā, Latvija – 16. un 17. septembrī, jau precizējot tēmu «Koka mantojums Latvijā». To ievadīs starptautiskais seminārs no 12. līdz 14. septembrim.

EKM dienās Latvijā zilie karogi ar divpadsmit zelta zvaigznēm, plīvos pie 100 šādiem kultūras pieminekļiem par zīmi, ka tie atvērti publikas apmeklējumiem. Mūsu novadā pie:

Balvu rajonā – Bērzu kapu kapličas un Viļakas katoļu baznīcas,

Daugavpilī – Aleksandra Ņevska pareizticīgo baznīcas, Daugavpils rajonā – Silenes, Ambeļu un Laucesas katoļu, Skrūdalienu pareizticīgo baznīcas un Subates bijušās sinagogas, Jēkabpils vēstures muzeja brīvdabas nodalās,

Krāslavas rajonā – Astašovas muižas kompleksa, bijušās skolas ēkas Andrupenē un Andrupenes aptiekas

ektas. Ludzas rajonā – Stīglavas katoļu un Lauderu pareizticīgo baznīcas, Ludzas novadpētniecības muzeja brīvdabas nodalās,

Preiļu rajonā – Palēču muiža un klēts, Bērzgales katoļu baznīcas kompleksiem un Pastaru vēldzīrnāvam,

Rēzeknē – vecieciņnieku lūgšanu nama J. Siņicina ielā 4, dzīvojamām ēkām V. Seiles ielā 38 un 18. novembra ielā 26, sinagogas Krāslavas ielā 5, bet rajonā – Pilcenes, Feimaņu, Pušas un Rozentovas katoļu baznīcas, F. Trašuna muzeja «Kolnasāta».

Šajās dienās visur tiks izgatavotas dažādas ekspozīcijas par koka tēmu, laidis klajā speciālu izdevumu par koka mantojuma saglabāšanu (latviešu un angļu valodā). Atklāšana paredzēta 15. septembrī pulksten 18.00 Brīvdabas muzeja Vidzemes sētā, kur piedalīsies valsts prezidents G. Ulmanis, LR kultūras ministrs J. Dripe, EPKM padomes departamenta vadītājs J. M. Ballesters, būs koncerts.

Inese Stūre,
Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspektore

REDKOLĒGIJA: Valija Berkina – Jēkabpils, Jānis Elksnis – Latgales Kultūras centra izdevniecība, Pēteris Gleizdāns – Rēzekne, Ivars Magazeinis – Daugavpils, Anita Petkune – Krāslava, Antons Rancāns – Preiļi, Antons Slišāns – Balvi, Viktors Trojanovskis – Ludza, Pēteris Zeile – Rīga.

LIKUMS PAR AGLONAS SVĒTVIETU

4) Aglonas svētvietu un tās aizsardzības zonu sava īpašuma teritorijā, ievērojot likuma «Par kultūras pieminekļu aizsardzību» prasības, apsaimnieko Aglonas bazilikas draudze, saņemot likumos par īpašuma, zemes, dabas resursu, uzņēmumu ienākumu, un pievienotās vērtības nodokļiem noteiktos atvieglojumus.

2. nodaļa

Aglonas svētvietas finansēšana

6. pants.

Aglonas svētvietas finansu līdzekļus veido:

1) Aglonas bazilikas draudzes saimnieciskajā darbībā iegūtie līdzekļi;

2) fizisko un juridisko personu ziedojumi;

3) nomas maksa par Aglonas zīlīkas draudzei piederošā īpašuma izmantošanu;

4) Latvijas pašvaldību piešķirtie līdzekļi;

5) no Latvijas Republikas valsts budžeta piešķirtie līdzekļi Aglonas svētvietas uzturēšanai, svēceļotāju un citu apmeklētāju uzņemšanai.

7. pants.

Izdevumus, kas saistīti ar Vasarsvētku nedēļas (no ceturtdienas pirms līdz trešdienai pēc Vasarsvētkiem) un Dievmātes debesis uzņemšanas svētku norises noteikumus, kas ir saistoši Latvijas Republikas valsts medicīnas svētkos (no 10. līdz 17. augustam) medicīnisko, ceļu satiksmes un sabiedriskās kārtības nodrošinājumu Aglonas svētvietā un tās aizsardzības zonā sedz no Latvijas Republikas valsts budžeta. Preiļu rajona padome, saskaņojot ar Katoļu baznīcu Latvijā, apstiprina Vasarsvētku un Dievmātes debesis uzņemšanas iestādēm, valsts policijai un Zemessardzei.

8. pants.

Visa veida uzņēmējdarbība Aglonas svētvietā un tās aizsardzības zonā ir atļauta likumdošanā noteiktajā kārtībā un ar Aglonas bazilikas draudzes rakstisku atļauju. Aglonas pagasta iedzīvotājiem, kuri līdz Aglonas bazilikas īpašuma tiesību atjaunošanai uz zemi izmantoja šīs zemes, ir priekšrocības tiesības noslēgt ilgtermiņa zemes normas līgumus ar Aglonas baziliku.

3. nodaļa

Uzturēšanās noteikumi Aglonas svētvietā un tās aizsardzības zonā

9. pants.

Aglonas bazilikas vadība, saskaņojot ar Aglonas pagasta padomi, nosaka fizisko un juridisko personu uzturēšanās kārtību Aglonas svētvietā. Kārtības noteikumus publicē un izvietot sabiedrībai pieejamās vietās Aglonas svētvietas teritorijā. Šo noteikumu jaunprātīgus pārkāpējus Aglonas bazilikas pilnvarotās personas izraida no Aglonas svētvietas.

10. pants.

Ministru kabinets, saskaņojot ar Katoļu Baznīcas vadību Latvijā, izdod uzturēšanās noteikumus visām fiziskām un juridiskām personām Aglonas svētvietas aizsardzības zonā. Šie noteikumi Aglonas svētvietas aizsardzības zonā var ietvert:

1) īpašu apbūves, ēku, būvju uzturēšanas un dabas resursu izmantošanas kārtību;

2) ierobežojumus tirdzniecībai ar reibinošiem dzērieniem un citām izklaides precēm un to reklamai;

3) ierobežojumus dažāda veida izklaides vietu izveidošanai, reklamai un darbībai;

4) pasākumus sabiedriskās kārtības uzturēšanai, paredzot izklaides ierobežojumus reliģisku svētku dienās.

Noteikumus publicē un izliek sabiedrībai pieejamās vietās uz Aglonas svētvietas aizsardzības zonas

robežām un tās teritorijā. Noteikumu izpildi kontrolē Aglonas pagasta padome, valsts policija un Zemessardze.

Noteikumu pārkāpējus sauc pie administratīvās atbildības saskaņā ar Latvijas Republikas Administratīvo pārkāpumu kodeksu.

11. pants.

Vasarsvētku un Dievmātes debesis uzņemšanas svētkos Aglonas pagasta padome, saskaņojot ar Aglonas baziliku, atbilstoši šā likuma 7. pantam, ir tiesīga noteikt pārvietošanās ierobežojumus Aglonas pagasta teritorijā ārpus Aglonas svētvietas aizsardzības zonas. Šo ierobežojumu izpildi, saņemot finansējumu no Latvijas Republikas valsts budžeta, kontrolē valsts policija un Zemessardze.

Pārejas noteikumi

1. Noteikumus un citus aktus šā likuma piemērošanai pieņem Latvijas Republikas Ministru kabinets. Ministru kabinets nosaka, kādā kārtībā un kurām institūcijām, ņemot vērā Aglonas bazilikas ienākumus no saimnieciskās darbības, piešķirami šajā likumā norādītie valsts budžeta līdzekļi.

Likums stājas spēkā ar tā izsludināšanas dienu.

Latvišu draugu klubs «Sauleite» VĪSU GRŌMOTA

1990. gada 16. novembrī
«Lai katru dien u saule ciemos nāk!»
Ceru, ka turpmāk varēs paņemt līdzī to gaišumu un siltumu, kuru jūtu, ienākot šajā naminā. Atstāju .no sevis līdzī paņēmo saules stariņu no tālās Austrālijas.

Laima Baumane

«Daugav' abas malas
Mūžam nesadalās...»
Paldies par izrādīto sirsnību – brauciet ciemos uz Zviedriju!

Anita Kancāne

1990. gada 14. decembrī.
Byut latvišu draugu klubam tik visim bogotam, kai latvišu centrs Minsterē. Ministeriši soka – par godu pi jim apsagrūzūlīs ap 2 ar pusi tyukstūšas cimeņu.

Ontons Kūkōjs

Latvišu draugu klubs ir loba lita myusu diņu sarausteitājā pasaulē. Redz, jau pūļi im Pūlejis valsts zyna, ka taidis ir!

Latgališi izīt pasaulis celūs kai valna valni, i kū tu jim padareisi?!

Bronislavs Sprydzāns nu Reigys

1991. – g. 13. IV

Kū mes loba vēlēsim
Vismīleigim saimīnikim-
Lelu laimi, veseleību,
līgu myužu nūdzēivōt.

Ansambļis «Rūta» 4. V 91.

Zigrīda Miglinika ansambļa meitīnem:

Pa dzeivi tōļōk eimu es –
Man priškā celi dumi
Un munu goru tōļōk nas
Tī jyusu opolūmi.
(Kūpā uzastōjamēs na pyrēm reizi.)

Pēters Jurceņš Dzeijs dīnōs

14. 09. 91.
Apalš ir skaists, to jau zināja senie skuķi.
Lai dzīvo apali cilvēki!

Vīnis Eihvalds 14. 09. 01.

Dailās meitenes un ansambļa nīprie zēni,
kādreiz mēs atcerēsīmes šos skaistos
jaunības gadus un mūsu dziedālās dzies-
mas. Lai nenovīst šī gaišā atmiņa... Skaista
bij jaunība, tā nenāks vairs...?!

Ar patiesu cieņu Latgales komponists
Hencis Gaļickis

1. novembrī 1881. gadā
Gaismu, mīlestību un labestību jūsu
sirdīs un plaukstās!

Jūsu Benedikta Mežale

1991. g. 7. novembrī

Mēs modri augsīm skautu rindās,
Mēs domāsim par Tēviju,
Lai solāties un stipri stāvam
Par Dievu un par Latviju.

(J. Vesets «Zemgales skautu rudens
dziesma»)

Paldies par uzņemšanu un sirsnīgo
interesi par mūsu darbību. Domājot par
sadarbību, būsim modri par kopējo lietu.

Inga un Varis no Zemgales gaidu un
skautu organizācijas

1991. gada 20., 21. novembrī
Lai plaukst un zēļ tautas māksla šajā
namā!

Antons Rukmanis

Antons Matvijāns, Stanislavs Mazurs,
Anna Teilāne un citi. (21. «Ezerzemes»
dalībnieki.)

Lai mūsu solis kopā nāk!

Latgales baritons Alberts Borskis.
21. 05. 92. g.
Mēs esam aizņēmti ar savu darāmo un tā
svarīgumu... Vārbut tas mums traucē.
Ceru, ka neaateiksiet apciemot Latvijas KF
«Pūdniku skūlas» kādu cepli.

Ar cieņu, E. Vasiļevskis

2. VI 92.

RUDENS JAU SĀRTOJA KĻAVAS J. SILICKA FOTO

Jūlijs Trūps

Es zynu gon Tu esi
vin spēka pītryukst vēļ
ar sirdi saredzēt un just
cik daudz jau glōbīs Dīvs
vēļ pacīteigi
dabasu ceļu meklēt ļaun

Onte Leičujons

VĒĻ NA RUDIŅŠ...

Dzērvīs jau dzērdēju šudīn,
Lai gon vēļ augusts aiz lūga.
Voi tod jau teišam ir rudīns,
Bāzru zorūs dzaltonums
zūgās?

Voi gōjputni nait par otru,
Auss tok vēļ sylti reiti?
Bet kļovu jau breidynoj
sōrtums,
Zidi – veitūši napamaneiti...

Dobys plyudumā cylvāka
dīnys

Nu zīdūņa leidz rudīnam
vēļās.

Ni plašums, ni nūslāgtys
sīnys

Nav šķērsllis, lai nūzakavejās –

Lai nūvāloj, kas nateik sauhta,

Varbyut – lai paūt garum.

Voi lai tīrodumus es jauktu,
Vēļ jau daudzī kū varu!

Šudīn maņ klaigōja dzērvīs

Ar sēreigū taidū «krū –krū».

Jau pīsaskōrīs rudīna sērmums,
Bet atsoka: «Vēļ par ag – nu – ū!»

ALEKSANDRS PROBOKS

6. turpinājums

Mūs izvadīja caur Pleskavas 4. cietuma vārtiem. Pirms sākt ceļu, atkal stingrs brīdinājums: apkārt neskatīties, nesarunāties, negrozīt galvas, solis sānīs, solis atpakaļ – šāvienis bez brīdinājuma.

Patālu no stacijas, uz dzelzceļa sānceļa stāvēja Stolipina tipa arestantu vagoni. Pirms ielaist, atkal pārbaude. Tē viens no «urkām» pieskrien pie tuvākā sarga un kaut ko iemet tam sejā (izrādījās – tabaku), un pats mudīgi zem vagona. Sekoja komanda visiem gultīs. Daži šāvieni gaisā un pakaļdzīšanās. Bijām pārliecināti, ka bēglim laimejies. Taču nē. Neiz kur radies suns viņu ātri noķēra un, zemē nogāzīs, nikni rēja. Vēl brīdis, un jau ar dzelžos saslēgtām rokām, asiņains «urka», bļaudams, atgriezās pie vagona. Salaida mus iekšā un noslēdza kupejas. Līdz Ļeņingradai braucām bez starpgadījumiem. Stacijā jau gaidīja divas «bertas».

Ļeņingradas rudenī nemīlīgi, drēgni, sevišķi, ja vēl māc izsalkums. Kamēr veda pa pilsētas ielām, caur restoto «bertas» lodziņu tikpat kā neko no apkārtnes nevarēja saskatīt. Taču daži no ieslodzītajiem minēja ielas, pa kurām braucām. Apstājamies pie tikpat drūmiem masīviem dzelžos vārtiem, kādi bija redzēti agrāk.

– «Arsenalnaja, Krestī» – daži pazina slaveno izmeklēšanas cietumu.
Pa pāriem mus salaida garā koridorā, nostādīja ar sejmā pret sienu izdarīja rūpīgu kratīšanu. Pēc tam ievietoja lielā kopējā kamerā. Tē arī man novilkta lepnās, svītraiņās, Latvijā šūdinātās bikses. Bandīts, kurš mani apstrādāja, bija tik laipns, ka pasvieda savas nosmulētās bikses – šarvarus. Starp vietējiem kriminālistiem mēs bijām tikai pieci pārbēdzēji no Latvijas, turklāt šī bija pirmā saskarsme ar tik plašu publiku. Tās pašas dienas pievakarē no kameras, tā sauktās šķīrotavas, mūs aizveda uz pastāvīgām mītnēm, krustveida korpusā esošām vieninieku kamerām.

Cietums «Krestī» atrodas Viborgas pusē. Nodots lietošanā 1892. gadā kā izmeklēšanas izolators, veidots no diviem krustveida korpusiem. Četri stāvi virszemē, viens ar nāvnieku kamerām pazemē. Notiesātos te šāva caur lūku, durvis neatverot.

Cietuma teritorijā bija sava maizes ceptuve, fabrika – virtuve, lazarete, pirts, vēlas mazgātava, liela bibliotēka, kurpnieku un drēbnieku darbnīca, garaža «bertām» un citam transportam. Zonā liela vairākkupolu baznīca, kurā pēcrevolūcijas laikā iekārtoja kabinetus izmeklētājiem.

Izplatīta bija leģenda, ka inženieris, kas projektējis un cēlis cietumu, kļūdījies un tūkstotā vieninieku kameru vietā uzbūvējis 999, tādējādi kļuvis par šī cietuma pirmo ieslodzīto un pakāries kādā. Tāda ir leģenda. Oficiālie dati saka, ka te vietas 1150 ieslodzītajiem.

Visumā pirmais iespaids bija grandiozs. Krusta vidū, no pirmā stāva līdz stiklotam jumtam, brīva telpa. Apkārt vītnu kāpnes. Grīda pirmajā stāvā spoži vaskota. Gar kameru durvīm pītas grīdsegas. Maigs dienas gaismas spuldžu apgaismojums. Klusums, lai gan katrā vieninieka 1939. gadā atradās TIKAI astoņi ieslodzītie. Es pasvītroju «tikai» tāpēc, ka 1937./38. g. šeit, katrā vieninieka, bija 22 – 24 cilvēki. Tik, cik varēja iespiest. Tad bija tā, ka sēdēt visiem nepietika vietas, uz atpūti gaidīja savu kārtu, stāvēt kājās.

No «Krestos» pavadītām dienām atmiņā spilgtāk palicis 1939. gada 7. novembris. Vakariņās neparasti kavējās. Tuvojās pārbaudes laiks, un tad – katram pasniezda šķīvīti (jā, atradās arī), uz tā ceptas mērcas gabalu, dažas karotes kartupeļu biezena un papildus 100 gramus maizes. Maizes pilna deva bija saņemta un notiesāta jau rītā. Šoreiz menca nebija pēc Pleskavas receptēm gatavota, tā bija svaiga, labi izcepta, patīkami smaržoja. Edām un slavējam Lido Oktobrī un tautu vadoni Staļīnu. Cik maza bija «zeka» laimīte!

«Krestu» kazemātos man iznāca pasēdēt kopā ar izcilu Itālijas pianistu, kura

NO RĪTUPES LĪDZ KOLIMAI

uzvārdu vairs neatceros. Būdams vieskoncertā Ļeņingradā, valodas barjēras dēļ bija kļūdījies uzturēšanās programmā. Tagad, jau ar solidu termiņu, gaidīja etapu uz tālajiem novadiem. Bija baismi vērot viņa izmisumu: lai panāktu atzīšanos, izmeklētājs ar nūju bija sadragājis roku pirkstus.

– Es varētu pieciest ieslodzījumā desmitgadī, bet ko lai daru ar šādām rokām!, – pacēlis kņoplās ekstremitātes, vaidēja itāļu muzikants. – Man tikai trīsdesmit gadu. Es neko citu neprotu, man nav ar ko pelnīt iztiku.

Mierinājām ar tolaik populāro: «Maskava asarām netic.»

1939. gada rudens Ļeņingradā skāra ar karu Somijā. Padomija nevarēja pieciest savu mazo kaimiņu. Vajadzēja viņa ostu, stratēģisko izeju uz Baltiju. No «Krestiem» evakuēja visus savējos. Lielāko porciju pieņēma tuvējā butirka, atlikušos izsvaidīja pa citiem, mazāk pazīstamiem cietumiem. «Krestus» aizpildīja ar somu karagūstekņiem. Es ar mazgadīgo noziedznieku grupu nokļuvu sieviešu cietumā.

Cietumnieču kontingents pārsvarā bija sadzīvisku pantu kriminālistes – prostitūtas, zagles, izšķērdētājas. Bija grūtnieces un sievietes ar bērniem zīdaiņiem. Pārsvarā tās bija jaunas, bravurīgas meičas. Šī cietumā uz dažu korpusu loģiem nebija «uzpurņa». Domāju, ka tās bija cietumnieču darba telpas. Kādā pastaigu reizē vienā no loģiem kāds skaļi kļiedza. Redzējām, ka visā augumā tur lēkā jauna izpūrsi sieviete. Tiklīdz pievērsām uzmanību, viņa sacēla kleitu, ka bija redzams plīkās vēders. Ritmiski kļējot, tā apgriezās – nu bija redzami kālie apalīe gurni. Sieviete noliecās, kaut kur no malas paņēma baltu sprungulu, pielika sev pie dibena un tas nozuda meičas kājstarpē. Uzraudze, kas mūs pavadīja pastaigu laukumā, lika nogriezties un tūlīt sadzina kamerās. Tā todien pastaiga izputēja. Citās reizēs, kad izgājām, uz sieviešu kameru loģu slēgēm karājās dažādi intīmi priekšmeti. Kas tas bija – demonstrācija, protests administrācijai, izaicinājums vai sava veida morālā pagrimšana? Drīzāk, kā viens tā otrs, vai viss kopā.

Pastaigu laikā ar šausmām vēroju tuvākās ēkas. Mājas, fabrikas korpusi atradās ar dzelzceļiem veidotās zonās. Dažreiz izdevās redzēt, kā strādnieku brigāde, konvoja pavadībā, gāja no vienas ēkas uz citu. Vakaros kamerās dega mazas jau-das zilas spuldzītes. Tuvumā fronte, iespējami ienaidnieka uzlidojumi.

Sieviešu cietumā mēs, zēni, atradāmies, kopējās kamerās – līdz desmit un vairāk kopā. Atri apgūvām šī cietuma specifiku un tradīcijas. Bieži caur loģu metām «maksķeres» uz citām kamerām. Tā bija sarežģīta operācija, jo ārpusē pie mūsu loģiem bija pielikti «uzpurņi». Ja arī no sava loģa auklu ar galā piesietu smagumu izdevās izmest pāri «uzpurņim», trāpīt blakus kameras «uzpurņi» bija gandrīz neiespējami. Bez grūtībām varēja nolaist auklu uz apkašu, uz kameru, kas atradās tāvu zemāk. Dažreiz iznāca laist pat divus stāvus zemāk, cauri, tā sauktajiem tranzitloģiem. Maksķerējām, cik spējam, kamēr pieķēra uzraudze. Labākā gadījumā viņa atņēma maksķeri un lomu, ja tāds gadījās. Sliktākajā – iespūndēja karceri. Ja paveicās un nenokēra, dabūjām no vietējiem, kam bija pienesumi no brīves, tabaku, sērskociņus, cukuru, dažreiz maizi. Apgūvām cietuma ābeci un brīvi morzējām uz blakus kamerām, un dabūjām jaunākās ziņas. Nelaieme tā, ka vietējie ieslodzītie, uzzinājuši, ka esam politiskie ārzemnieki, tūlīt pārtrauca sakarus. Meklējām citus draugus, no kuriem jau slēpām savu izcelsmi.

Februārī lika «spēlēt klavieres» (pirkstu nospiedumi). Dabūjām zināt, ka tas uz drīzu izsūtīšanu darba nometnēs. Ar satraukumu gaidījām pārmaiņas. Martā ar pirmo etapu mūs izvadāja uz Austrumiem. Visumā etaps formējās no preču vagoniem, taču mus ārzemniekus, ap trīsdesmit cilvēku, ievietoja Stolipina vagonā.

Turpinājums sekos.

Latgales dzejnieks, rakstnieks, publicists un literatūrvēsturnieks, bijušais varaklānietis Jānis Broks pērn atzīmēja skaistu mūža pakāpi – gadsimtena trīs ceturtdaļas. Gadu desmitus viņš rūpīgi krājis, vērtējis un analizējis faktus par Latgales literātiem un kultūras darba entuziastiem, par viņu lomu un vietu novada un visas Latvijas kultūrvēsturē. Šie pētījumi gaidīja savu laiku, lai beidzot neatkarīgās Latvijas apstākļos ieraudzītu dienas gaismu grāmatu lappusēs. Diemžēl pēdējos gados daudz sakuplojošo izdevniecību plānos galveno vietu ieņēmuši kriminālā, piedzivojumu un puspornogrāfiskā literatūra, nopietnas grāmatas tur iekļūst reti. Tādēļ ir ļoti iepriecinoši, ka ar Rīgas Metropolijas kūrījas un personīgi ar biskapa J. Čakula gādību iznākušas divas (es teiktu – ļoti kapitālas, kaut arī mikstā vāku iesējumā) Jāņa Broka

VĒRTIGĀS GRĀMATAS

grāmatas – 1992. gadā «Skaists myužs» (latgaliskā rakstībā un nupat, 1995. gada vidū – «Latgales kultūras darba entuziasti».

Jau pirmā grāmata, kas veltīta biskapa Dr. P. Stroda dzīvei un darbībai, faktiski aptvēra visas tā laika Latgales kultūras dzīves norises, bet jauniznākušā jāvērtē kā

Pavisam grāmatas 408 lappusēs atrodami īsi apraksti par 184 Latgales kultūras darba entuziastiem, kuru vidū ir gan profesionāli rakstnieki, kultūras darbinieki un politiķi, gan rakstniecības un kultūras darba veicinātāji – garīdznieki, skolotāji un daudzu citu nozaru darba

BAZNĪCU IZDEVUMOS

enciklopēdisks tādu faktu apkopojums, kurus nav iespējams izlasīt nekur citur. Jo grāmatas tapšanā autoram palīdzējuši gan bibliogrāfijā uzrādītie 82 izziņas avoti, gan gadu gaitā izanalizētie laikrakstu un žurnālu blāķi, gan personiskajā dzīvē un sarakstē uzkrātie fakti un vērojumi.

darītāji. Ja enciklopēdijas «Latviešu rakstniecība biogrāfijās» šķirkļos bija atrodami tikai īstu slavu rakstniecībā ieguvuši latgalieši, tad Jāņa Broka grāmata ir vērtīgums daudziem entuziastiem, kas nākuši no visdažādākajiem Latgales novadiem un pagastiem, un katrs savā laikā devis lielāku vai

mazāku ieguldījumu Latgales kultūras dzīves uzplaukuma labā.

Grāmata aptvertās personas grupētas pēc to darbošanās laika – līdz iespējā vērda aizliegumam, aizlieguma laikā, nacionālās atmodas gados un brīvās Latvijas periodā. Apskats noslēdzas ar 1944. gadu, kad otrā pasaules kara vētru noslēguma bangas lielāko daļu Latgales literātu un kultūras darbinieku kā skaidas izmētāja pa visu pasauli.

Jāņa Broka vēsturiski biogrāfiskais apskats var kalpot par lielisku rokasgrāmatu kultūrvēstures un literatūras pasniezdējiem, skolotājiem, studentiem un visiem, tiem, kas interesējas par Latgales kultūras vēstures lietām. Žēl, ka grāmatas tirāža ir niecīga tikai 500 eksemplāri! Prognozējums, ka jau tūlīt pēc iznākšanas kļūs par bibliogrāfisku retumu.

A. Borbals.

E. Kozlovskis (jun.)

KAS TYS IR: – PĒTNĪCEIBA VI JŌS PARODIJA?..

Šo (1995.) goda maja poša nūgalē, Latgolas Pētnīceības institūta (L.P.I) informācijas centra apgādā Daugavpīlī iznōce (pēc skaita jau ūtrs) 40 lappušu bīzs rokstu krōjums «Latgales dati un fakti», ar tirāžu 300 eksemplārūs.

Ar pyrmū nu šim krōjumim maņ naizadevēs īpasazeit, jo par tō iznōkōnu dabōju zynōt tikai naseņ. Tōpēc par tamā īvitōtīm materialīm nikō navaru pateikt.

Cyta līta ir tod, kod runa īt par šū ūtrū – jauniznōkušū. Par viņu ir daudz kas pasokams.

Manuprōt, jū ir sakūpōjuši un izdavuši galeīgi profani (najāgas) myusu nūvoda kultūrvēstures jautōjumūs, kas bezatbīdeigā kōrtā ir iznikōjuši daudzus kulturvēsturiski nūzeimeigus faktus, aizvītojūt tūs ar pašaacarātīm tukšīm, napamatōtīm apgolvojōjumīm, kuriozom oplomeibom, kas dažkōrt jau rubežōjās ar eistu šarlatanismu (šelmovstvu).

Kai tod cytaidi lai ir izskaidrojams apgolvojōjums, ka myusu dedzeigōkais atnūdas laiku darbinīks un pyrmais latgalīšu avīzes «Gaisma» izdevējs F. Kemps asūt dzimis 1864. godā Sakstagola pogostā, lai gon ir eisti zynoms, ka jys ir dzimis 1876. godā (12 godus vālōk), pi tam na Sakstagola, bet Makašānu pogosta, Sprūzēvā. Tai pat pīlņeigi nu «Gaisa grōbtas» ir krōjuma 30. loppusē īvitōtōs ziņas, ka šys darbinīks asūt miris 1926. godā, kaut gon vysim zynoms, ka Franči Kempu izsyutēja uz Sibīriju 1949. g. 25. martā, pi tam dzeivu, na myrušu(!). Oplomas ziņas ir arī tos, ka mynātāis myusu kulturas darbinīks asūt bejis katōļu goreidznīks. Jys beja īnženers – arhitekts, bet na goreidznīks. Leidzeigās kuriozās mulķeibas «figūrej» arī augšmynātō izdavamā 20. loppusē, kur nūrōdeits, ka kaidreiz populārō latgalīšu laikroksta «Jaunais Vōrds» pīlykuma «Literatura un Mōksla» redakcijas koleģijā asūt dorbojis kaut kaidis rakstnīks S. Sprūdž, lai gon vysim zynoms, ka latgalīšīm taida rakstnīka nikod nav bejis, bet mynātā pīlykums lūti aktīvi dorbojās lūti apdōvynōtīs un populārs literāts Aļberts Sprūdžs(!). Kas arī beja šōs koleģijas lūckleklis.

Losūt tōļōk šū rokstu sakūpōjumu, uzaduram vēļ uz vīnu oplomeību, kura 7. un 30. loppusē ir skaidri nūrōdeits, ka pazeistamāis Latvijas breiveibas ceineitōjs Jōns Rubuļs asūt dzimis 1893. godā, bet tō poša izdavamā 32. loppusē jau teik apgolvōts, ka jys asūt miris 1060. godā(!), tys ir 833 godus agrōk, nakai beja pīdzimis. Voi tys nav tai saucamāis «malnāis humors»?

Par šō LPI izdūtō rokstu krōjuma sakūpōtōju reiceibu un bezkauneigū bezatbīdeibu varātu vēļ daudz kū pateikt, bet nav vērts laiku tēret. Žāl ir tikai tō, ka pi šō fiktīvōs informācijas izdavamā sakūpōtōji beja īsaistējuši arī pīlņeigi nakompetentūs Latgolas kulturvēstures jautōjumūs, Daugavpīļs Padagoģiskōs universitātes studentūs, kurīm palīks atmiņā vysi šī fakti īt kai vīni byutu objektīvi, nasaskotūt uz tū, ka tys ir eists surogatu kotls.

Pareizi sovā laikā ir pateicis pazeistamāis krīvu rakstnīks I. Krilovs, kas munā tulkōjumā skaņ apmāram tai: «Bāda nūteik tod, kod zōbokus sōc šyut maiznīks, bet peirāgus cept kurpnīks!»

«...MES AR VEIRU REIZĒ VĪN, REIZĒ VĪN...»

No latgaliešu tautasdziesmas Valdība un Saeima pieņēmušas likumu par pensijām, kurš paredz, ka sievietes un vīrieši ies pensijā vienā laikā – sasniedzot 60 gadu vecumu. Pakāpeniski, protams, bet vienalga patīkami.

Agris Liepiņš.

«Dienas Biznesa» karikatūru nodaļa.

REPUBLIKAS PAŠVALDĪBU SACENSĪBAS

5. augustā Preiļu stadionā un sporta skolā republikas pašvaldību darbinieku sacensībās piedalījās komandas no Aizkraukles, Alūksnes, Bauskas, Balvu, Cēsu, Daugavpils, Dobeles, Gulbenes, Jelgavas pilsētas un rajona, Jēkabpils, Krāslavas, Liepājas, Limbažu, Ludzas, Madonas, Preiļu, Rēzeknes rajona un pilsētas, Saldus, Valkas, Valmieras un Ventspils rajoniem, pašvaldību reformu departamenta pārstāvji.

Basketbolā, kur piedalījās visas 24 komandas, labāk veicās Ventspils, Madonas un Daugavpils rajonam – godalgotās vietas, bet šīs spēles soda metienos – pa sešām reizēm grozā trāpīja I. Gaile no Aizkraukles, A. Pule no Valmieras un A. Bērzkalne no Ventspils rajona, savām komandām nopelnot pa diviem punktiem, bet P. Sukaruka no Cēsu, I. Silāpētere no Daugavpils un S. Velberga no Dobeles un A. Ozoliņa no Saldus rajona, kuras trāpīja pa piecām reizēm, ieguva pa 5,5 punktiem. Volejbolā ar vienu punktu uzvarēja Valmieras, ar diviem – Gulbenes un trim – Aizkraukles rajona komanda.

Stafetē pārkāpi izrādījās preilieši (3 min. 28,5 sek.), otrais labākais rezultāts (3 min. 52,9 sek.) palika Dobeles rajona īpašumā, un trešais (4 min. 12,5 sek.) – Ventspils rajona komandas ziņā. Jautrajā stafetē godalgotās vietas sadalīja attiecīgi Daugavpils (1 min. 51,32 sek.), Jelgavas pilsētas (1 min. 55,26 sek.) un Gulbenes rajona (1 min. 59,66 sek.) komanda.

Lecamauklas sektorā stabilāk kopā turējās V. Baškere un M. Dārzniecne no Gulbenes rajona, gūstot 4,5 un 6,5 punktus, viņu rezultāts bija 170 un 168

reizes. Čempiona titulu šajā sacensību disciplīnā saņēma V. Vilciņš no Aizkraukles rajona ar 180 reizēm, vicečempiona – J. Oboiševa no Rēzeknes rajona ar 179 reizēm, trešais šajā kahortā izrādījās M. Grigulis no Preiļu rajona ar 174. Pa pāriem bija sadalīti arī šautriņi metēji, šajā disciplīnā saliedēti turējas V. Strapečāns un J. Bobrovs no Jēkabpils rajona, trāpot pa 74, tomēr viņu rezultāts atbilda tikai 9. vietai. Pirmo «sameta» M. Gailums no Madonas (84), otro – V. Vilciņš no Aizkraukles (80) un trešo (78) E. Čakars no Gulbenes rajona.

Svaru bumbas mētātāji, tas ir – cēlāji, piesaistīja visvairāk uzmanības. Te spēkiem mērojās divdesmit komandu pārstāvji un nepārspēti ar 402 reizēm izrādījās preilietis V. Boļšakovs. Par divām no viņa atpalika A. Borisovs no Ludzas rajona, bet ar 342 trešo vietu ieguva H. Polis no Madonas rajona.

Pašvaldību priekšsēdētāju jautrajās sacensībās ar rezultātu 1:34,76 pirmajā vietā ierindojās Aizkraukles rajona pārstāvis, ar 1:35,35 – otrajā Cēsu un 1:36,89 – trešajā Preiļu pilsētās. Te bija 15 dalībnieku liela konkurence. Kad tika savilkti gali un uzskaitīti visi punkti, mazāk to – 86 – izrādījās Aizkraukles rajonam un tika piešķirta 1. vieta. Otrā ar 89,5 punktiem saņēma Gulbenes un trešo ar 109,5 – sacensību vietas saimnieki – Preiļu rajons. Tālākajās vietās palika Ventspils, Daugavpils, Madonas, Ludzas, Cēsu, Alūksnes, Rēzeknes, Jēkabpils, Valkas, Bauskas, Krāslavas, Valmieras, Saldus, Limbažu, Dobeles, Balvu, pašvaldību reformu departamenta, Rēzeknes pilsētas, Jelgavas rajona un Jelgavas pilsētas, Liepājas rajona.

Bet pēc būtības – visi bija uzvarētāji, jo sportā zaudētāju nav, iegūst visi neatkarīgi no rezultāta. Ieguva arī skatītāji, kuri šo skaisto augusta dienu pavadīja uz stadionā.

LZS, LKDS UN LDP KOALĪCIJAS DEPUTĀTU KANDIDĀTI 6. SAĒIMAS VĒLĒŠANĀM

Nr.	Vārds, uzvārds,	darba vieta, amats
1.	Elmārs Rutkis –	LR Centrālās zemes komisijas konsultants.
2.	Anta Rugāte –	LR 5. Saeimas deputāte, Vides un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētāja.
3.	Alberts Sarkanis –	LR ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks Lietuvas Republikā.
4.	Viktors Kalāns –	Daugavpils rajona lauksaimniecības konsultāciju biroja vadītājs, Daugavpils rajona padomes deputāts, Liksnas pagasta z/s «Kļavas» zemnieks.
5.	Pēteris Stanka –	Rēzeknes rajona lauksaimniecības konsultāciju biroja Gaigalavas pagasta zemnieku konsultants, Gaigalavas pagasta z/s «Lidumi» zemnieks.
6.	Ruta Leikuma –	Daugavpils infekciju slimnīcas infekcioniste.
7.	Valdis Lauskis –	LDP priekšsēdētājs, Daugavpils pilsētas domes deputāts, ārvalstnieku un nepilsoņu lietu komisijas priekšsēdētājs.
8.	Viktors Jonāns –	Preiļu rajona Aglonas pagasta padomes deputāts, zemes komisijas priekšsēdētājs, Aglonas pagasta z/s «Mikāni» zemnieks
9.	Staņislavs Šķesters –	Rēzeknes rajona Mākoņkalna pagasta padomes priekšsēdētājs, Mākoņkalna pagastā z/s «Dzintari» zemnieks, Rēzeknes rajona zemnieku apvienības priekšsēdētājs.
10.	Pēteris Znotiņš –	Preiļu rajona Līvānu pilsētas dzīvokļu un komunālās saimniecības uzņēmuma remontu iecirkņa priekšnieks.
11.	Jāzeps Dobkevičs –	Krāslavas pilsētas kultūras nama direktors, Krāslavas rajona padomes priekšsēdētāja vietnieks.
12.	Juris Poikāns –	Ludzas rajona Salmavas pagasta z/s «Mičuri» zemnieks.
13.	Aleksandrs Vorkalis –	Zemessardzes 32. Ludzas bataljona rotas komandieris, Malnavas pagasta z/s «Upmaļi» zemnieks, Malnavas pagasta padomes deputāts.
14.	Andrejs Naglis –	Augstsprieguma tīklu Līvānu augstsprieguma elektroapakstacijas operators.
15.	Skaidrite Pilāte –	Balvu rajona meliorācijas sistēmu valsts pārvaldes vecākā inspektore.
16.	Jānis Kokins –	LR 5. Saeimas deputāts, Informātikas katedras lektors, Preiļu rajona Pelēču pagasta z/s «Dubuļi – 1» zemnieks.
17.	Jānis Krievāns –	Daugavpils rajona Dvietes pagasta SIA «Agromet» direktors, Dvietes pagasta z/s «Pūpoli» zemnieks, Dvietes pagasta padomes deputāts.
18.	Rihards Mēlnis –	Valsts ieņēmumu dienesta Krāslavas rajona nodaļas finansu izziņas daļas inspektors.

Ministra rikojums

VESELĪBAS APRŪPES LĪDZEKĻUS IZLIETOT RACIONĀLI

Labklājības ministrija iesaka: – samazināt gultu skaitu vispārējā profila ārstniecības iestādēs, saglabājot Pasaulē Veselības organizācijas ieteiktos normatīvus: 45 gultas uz 10000 iedzīvotājiem, nodrošinot to noslogojumu 85–90% vispārējam, 60–70% dzemdību un infekcijas profilam. Sakarā ar saslimstības sezonālītāti pēc 15. septembra pieļaut gultu skaita palielināšanu līdz 50–60 uz 10000 iedzīvotājiem. Izskatīt nelielu lauku slimnīcu tālāku izmantošanu kā īslaicīgas sociālās aprūpes iestādes, ieteikt te slimnieku stacionēšanu rudens un ziemas periodā ar akūtām saslimšanām, vasaras un agrā rudens mēnešos un laika posmā līdz 15. septembrim, ja nav paredzēts slēgt vai pārveidot, izmantot kā ambulatoriskas ārstniecības iestādes, paredzot darbības atjaunošanu rudeni un ziemā.

– izskatīt ambulatoro diagnostikas struktūrvienību apvienošanu ar stacionārajām, nepieļauj paralēlu izmantošanu budžeta racionālākas tērēšanas interesēs. Polikliniku ambulatorās pieņemšanas pārveidi par atsevišķām ārstu praksēm, praktizējošiem ārstiem dot maksimālas iespējas darboties iespējami tuvu iedzīvotāju dzīves vietaim, optimizēt

ambulatorās ārstnieciskās palīdzības struktūras, i. skatīt jautājumu par padarītā darba apjoma slimo kasu apmaksājamās daļas samazināšanu par 25 procentiem, vienlaikus atļaujot ārstniecības iestādēm brīvi noteikt no pacienta iekasējamo papildus samaksu.

Maksātspējīgo pacientu aizsardzībai veidot vispārējās prakses ambulatorisku ārstu pieņemšanu atbilstoši normatīviem – viens ārsts uz 10000 – 15000 iedzīvotājiem, kur pacientu pieņemšanai līdzekļus pilnībā izdala slimokase vai cita pašvaldības izpildinstitūcija, pacientu pilnīgi atbrīvojot, šādām ārstniecības praksē strādājošām personām samaksu nosaka ar līgumu no rajona vai pilsētas pašvaldības līdzekļiem.

Izveidojama ķirurga, ginekologa, okulista, ausu-kakla-deguna ārsta, neiropatologa, dermatovenerologa, zobārsta, ambulatoriska ārsta – viens uz 20000 – 30000 iedzīvotājiem – pieņemšana divas reizes nedēļā pa 3–6 stundas, līdzekļus izdala slimokase vai cita pašvaldības izpildinstitūcija, darba algas nosaka no pašvaldību līdzekļiem.

Rajona vai pilsētas centrālajā slimnīcā izveidojama nodaļa, kurā no mazuļģajiem iedzīvotājiem netiek

iekasēta pacienta maksa. Gultu skaits šajās nodaļās, atbilstoši normatīvam, ir 5–7 uz 10000 iedzīvotājiem.

Rajonu un republikas pilsētu veselības nodaļu vadītājiem uzdots līdz 1. septembrim Labklājības ministrijas Veselības departamentam iesniegt vietējiem apstākļiem izstrādātās programmas, sekot, lai, iepērkot medikamentus, medicīniskos izstrādājumus un citus ārstniecības iestādēm nepieciešamos līdzekļus racionāli izmantotu un iepirktu par lētāku cenām, tikai no licencētiem uzņēmumiem – zāļu ražotājiem, lieltirgotavām, aptiekām: kategoriski aizliegts to darīt no fiziskām personām. Ja lielas partijas medikamentu, medicīniskās aparatūras, jaunās tehnoloģija iegāde pārsniedz Ls 2000, saskaņot ar Labklājības ministrijas Veselības departamentu.

Pasākumi veselības aprūpei iedalīto līdzekļu racionālā izmantošanā un maksātspējīgo pacientu aizsardzībā saskaņojami ar attiecīgām instancēm – Veselības departamenta direktora vietnieci J. Karaškevicu (tālr. 279204), Farmācijas departamenta farmācijas organizācijas un koordinācijas nodaļas vadītāju I. Maču (tālr. 552162), Veselības departamenta informātikas

un analīzes nodaļu vadītāja vietnieku E. Lavendelu (tālr. 276021), valsts slimokases direktoru I. Bočkānu (tāl. 363340). Visos gadījumos, kad pašvaldību vadītājiem, rajonu un republikas pilsētu veselības nodaļu vadītājiem un galvenajiem ārstiem ir nepieciešama ministra palīdzība šo noteikumu izpildē, bet nav iespējams tikties personīgi, lūgts izmantot tālruni 270513, vai infopelēdzeri 5240 (tāl. 551181 vai 1-7-311181).

Veselības aizsardzības ministrs P. Apinis

KULTŪRAS VĒSTURE – TAUTAS PIEREDZES BAGĀTINĀŠANAS UN ATDZIMŠANAS PAMATS

* FILOLOĢES,
ŽURNĀLISTES,
REDAKTORES LAURAS
KAĻINKAS SARUNA AR
PRŌFESORU,
HABILITĒTO

FILOZOFIJAS ZINĀTŅU DOKTORU PĒTERI ZEILI

Līdz 16. gs. beigām par latviešiem sauca tagadējās Latgales un Vidzemes teritorijā dzīvojošos baltu cilšu piederīgos. Pārējie bija kurši, sēļi, zemgaļi, šējenes somugri-libieši. Jau Livonijas laikā notika pirmā cilšu vienotības apziņas apjaušana, par ko liecina arī folklorā, kuras lielā daļa radusies šajā laikā. Taču arī tālākā konsolidācija visus neverta kā pēc vienas olekts nomēritas, abstraktos latviešos. Ikvienš sev nesis līdzīgu savā novada īpatnības. Jo pēc tam ir bijusi gan Kurzemes hercogiste ar savu uzplaukumu un pat aizjūras kolonijām, gan Pārdaugavas hercogiste, gan poļu Inflantija un Krievijā drakoniski iekļautā Latgale, saukta par Vitebskas guberņas daļu. Novadu īpatnības un kultūru savdabību noteikusi gan sociāli politiskā vēsture, gan daba, kā arī vairāki citi faktori.

Par šo jautājumu Lauras Kalinkas saruna ar profesoru Pēteri Zeili, kurš ilgāku laiku strādā pie Latgales kultūras vēstures izpētes.

Laura Kalinka. Cik zinu, jūsu darbs pie Latgales kultūras vēstures ir, ja tā var teikt, visai sazarojies. Top plaša monogrāfija kā šī darba pamats. Bez tam – raksti par atsevišķiem jautājumiem periodikā un krājumā

«Acta Latgalica», «Poļu kultūra Latgalē» u. c.; lekciju kurss «Latgales kultūras vēsture» Rēzeknes Augstskolā, ziņojumi zinātniskajās konferencēs Latgalē un Rīgā, uzstāšanās radio raidījumos. Kā šīs aktivitātes apvienojas ar pamatdarbu Mākslas Akadēmijā?

Pēteris Zeile. Latgales kultūras vēsture un ar to saistītais tapis par manu otro profesiju, reizē sirds darbu. Taču veicu to tā, lai neciestu mans pamatdarbs.

Topošajiem mākslas zinātniekiem lasu lielā mērā atjauninātu estētikas vēstures un estētikas kursu. Vadu LMA doktorantūru un atestācijas komisiju maģistru darbu vērtēšanai un aizstāvēšanai (par maģistriem tapuši 44 mākslinieki, mākslas zinātnieki, pedagogi).

Turpinu darbu pie izdevniecības «Zvaigzne ABC» filozofisko darbu sērijas «Avots» sarūpēšanas. Drīz iznāks G. H. Lihtenberga «Aforismi» un J. Herdera «Rakstu izlase» (ar Sorosa fonda atbalstu) pie kura sastādīšanas, priekšvārdiem, daļēji arī komentāriem esmu strādājis.

Darbs pie Latgales kultūras vēstures būtībā ir brīvprātīgi pieņemta zinātniskās izpētes slodze. Par cik tā ir mana dzimtā novada vēsture, visu apzināmu un izpētamo materiālu tveru sev daudz pietuvinātā tuvplānā, nekā

teiksim kadu Ēģiptes vai Francijas mākslas, estētikas pārdzīvojumu. Katrs jaunatklājums, negaidīts pavērsiens, fakts rada ne tikai to vai citu racionālu atziņu, bet arī personisku, emocionālu pārdzīvojumu. Vairāk tas ir mazliet robusti, bet es kā maksātnieks, puspaļojam kādreiz lielos atradumus devēju par lielajiem lomiem, bet mazāk principiālus – par mazajiem... Taču allaž priecājos kā par vienienu, tā otriem...

Jāteic, ka izvēlēta metode – sistēmātiski kompleksā pieeja apvienojumā ar hermeneitisko skatījumu uz parādībām un personībām prasa ļoti vispusīgu, detalizētu faktu un faktoru aptveri, kā arī sava laika norišu, vērtību nozīmības samērojumu ar to lomu visā tālākajā vēstures gaitā, ieskaitot mūsdienas. Citiem vārdiem, jāiziet vairāki «hermeneitiskie loki», līdz nokļūsti līdz būtībai. Ir jāizjūt kultūras nesēju un rezultātu dialogs ar savu laiku un pēclaiku, kurā šis dialoga raksturs izmainās, iegust citu kontekstu. Tāpēc darbs nemaz tik ātri nevirzās uz priekšu kā gribētos. Piecu gadu laikā esmu uzrakstījis apmēram divas trešdaļas no paredzamā darba kopapjoma. Un arī tikai tāpēc, ka tā saucamā stagnācijas laika posmā biju uzkrājis samērā lielu materiālu specfondos un citur...

L. K. Kāda ir novadu kultūrvēstures

pētīšanas pieredze pasaulē un Latvijā? Kā jūs pamatojat Latgales kultūrvēstures izpētes nepiešamību?

P. Z. Šeit jau izvērtēti nerunāsim par to, ka lielākā daļa rakstnieku attēlo tieši (un jo bieži – tikai) savu dzimto novadu, jo tas vislabāk pazīstams un cilvēciski vistuvāks. Brāļiem Kaudzītēm un Antonam Austrīņam tā ir Piebalga, J. Janševskim – Kurzeme, A. Brigaderai un E. Virzam – Zemgale, J. Jaunsudrabiņam – Sēlija, A. Sprūdžam, J. Klidžem – Latgale. Ar to literatūra top daudzveidīga, vitāla un savdabīgi patiesa, atspoguļo nācijas esību tās dažādajos variantos.

ASV ir milzīga zeme, tās teritorija stiepjas 4500 no austrumiem uz rietumiem un 2500 no ziemeļiem uz dienvidiem. Bezgala daudzveidīgi ir tās seši lielie nogabali un piecdesmit štati – ar Lielo ezeru un pustuksnešu plašumiem, Kalifornijas subtropisko ieleju kviešu laukiem un vīnogu dārziem, Kolorado un Oregonas kalniem, Floridas pussalas kūrortiem... Ar visu iespējamo rasu un cilvēku tipu konglomerātu. Tāpēc Amerikā ir radīts milzums daudz grāmatu, kuras atspoguļo šo daudzveidīgo novadu, štatu etnosu dzīvi, sākot ar tūrisma ceļvežiem un beidzot ar vēsturiskiem etnogrāfiskiem apcerējumiem, eseju grāmatām, anekdošu krājumiem un dokumentāliem romāniem...

Jā, lielā Amerikā... Taču var likties – kādas gan novadu kultūrvēsturiskās īpatnības var atrast bezkoku, geizeru, klinšu zemē – Islandē, kur pavissam ir tikai 265 tūkstoši iedzīvotāju (atīzēm, ka Latgalē daudz mazākā teritorijā 1935. gadā dzīvoja vairāk nekā divas reizes vairāk – 567164 iedzīvotāji). Bet islandiešu dzejnieks un publicists Einars Braji par dzimto, reti apdzīvoto Austrumlandi uzrakstījis fundamentālu darbu divos biežos sējumos ar parādību un personu augstu detalizētības un individualizācijas pakāpi.

Salīdzinot ar visas valsts, nācijas kultūras vēsturi, kas saistīti ar vispārīgāku un oficiālāku līmeni, ar lielformāta blokiem, novada kultūras vēsture dod iespēju veidot zemei, individuālajām personībām pietuvinātāku mozaiku ar visu zemes un ūdeņu krāsu gammu, ar neformālo, pašdarbīgo momentu īpatnību.

Novadu kultūrvēsturi var dokumentēt un atklāt dažādās formās. Trīsdesmitajos gados iznāca apjomīga enciklopēdija «Talsu novads» bet 1993. gadā S. Rusmaņa, I. Vika «Kurzeme», kas aprakstos, kartēs, daudzās attēlos dokumentē visu šim novadam nozīmīgo un raksturīgo.

Turpinājums sekos

KIBELE

AR «DEVĪTNIĒKU»

Manam kaimiņam Robim pēdējā Padomijas pastāvīšanas gadā necerēti palaimējās. Par nieka piecdesmit kapeikām nopirkta toreiz visai populārās DOSAAF loterijas biļete vinnēja – ko domājat?! – vieglo auto – «Žigulu» «devītnieku», kas tobrīd bija ikviena braucēja sapnis. Par pašu pelnītājiem nieka grašiem Robis tādu vāgi pirkat pat nebija sapņojis. Taču ar vinnestu arī sākās visas viņa kibeles, un auto līdz pat šai baltai dienai nav redzējis gluži tāpat kā savas ausis bez spoguļa starpniecības.

Biļeti laikā aizsūtīja uz Maskavu. Drīz saņēma ziņu, ka tā laimīgi nokļuvusi galapunktā, drusku vēlāk, ka izrakstīts norikojums mašīnas saņemšanai. Priekam un gaviļiem nebija ne gala, ne malas!

Bet tad pienāca ziņa, ka «devītnieka» izsūtīšana uz laiku tiek apturēta. Nu sākās bezgalīga sarakstīšanās un telefonsarunas starp abām ieinteresētajām pusēm. Pa to laiku cenas pasakaini auga, bet rubļa vērtība tikpat strauji kritās. Beigu beigās pēc kāda gada kaimiņu aplaimoja ziņa, ka viņš var saņemt naudu mašīnas vecā, niecīgā vērtībā.

Robis, dabiski, no šāda «darījuma» atteicās un iesūdzēja loterijas vadību tiesā, jo no dažādiem papīriem bija izsecinājis, ka vinnētā manta viņam pienākas natūrā, neraugoties uz to, vai tās vērtība ir cēlusies vai kritusies.

Vēl pēc gada pienāca vēsts, ka viņam uz pierobežas pilsētu Sebežu izsūtīta nauda – kādi nieka piecpadsmit tūkstoši rubļu, kuru viņš gan nemaz nebija lūdzis. Pie tam vīza pie mūsu austrumu kaimiņiem maksāja pāri desmit latiem. Tas viss Robim atgādinajā karātavu humoru.

Tāpēc viņš vēlreiz raidīja petīciju Maskavas tiesai. Pat aizbrauca tur kopā ar saviem konsultantiem. Taču tiesa nemaz nenotika, jo nebija ieradušies piesēdētāji (viņi tobrīd streikvoja). Un vairāk uz Maskavu nebrauks, jo tas, kā zināms, nav vis ceļš līdz Rīgai vai Daugavpilij, kas arī, starp citu, kļuvis krietni vien dārgāks.

Tad Robis rakstīja sūdzību Krievijas Ģenerālprokuroram. Bet tie tur tobrīd mainījās; nebija viņiem ne laika, ne vaļas, ne arī laikam gribēšanas iedziļināties kaut kāda tur Latvijas pilsoņa lietā. Kaimiņa papīrus pārskatīja uz to pašu jau minēto tiesu. Taču juridiskās instances vīri un sievas joprojām spītīgi klusē kā ūdeni mutē ieņēmuši.

Robis uzrakstīja pašam Krievijas Prezidentam. Un, ko domājat? – no Vīriņš Ekselences kancelejas drīz vien pienāca atbilde: kaimiņa vēstule nosūtīta izskatīšanai uz Finanšu ministriju. Nelaimīgais veselu gadu gaidīja slēdzienu no turienes.

Murgu sapņos viņam nereti rādījās, ka ar viņa «devītnieku» lepnī brauc kāds krievu biznesmenis vai arī viņš pats ar šo limuzīnu švītīgi dodas pie savas izredzētās nopietnos precību nolūkos. Bet pa dienu, gan skaidrā prātā būdams, gan no krekliem manāmi iesvīlājis, nabadziņš nolādēja brīdi, kad to sasodīto biļeti pircis.

Lielas cerības uz kaimiņvalsts metropoles dūžiem viņš vairs neloloja; roka roku mazgā, taču klientam iznāk čiks. Tādēļ, nolēmis izsmelt savā stāvokļa iespējas līdz galam, Robis aizrakstīja vēl Krievijas vēstniekam Latvijā, un Latvijas – Krievijā. Nu atkal gaida atbildi. Kapa klusums no abām pusēm.

Ja arī tagad nekas neiznāks, Robis nolēmis izmantot laikam jau pēdējo iespēju šīs zemes dzīvē – uzrakstīt cilvēku tiesību aizsardzības komisijai uz ANO. Viņš apzinās: var gadīties, ka arī tur tie vīri nekā nespēs līdzēt. Taču ar ārzemju masu informācijas līdzekļu starpniecību, ko Robis mēģinās iesaukt šī konflikta risināšanā, būs sacelsts pamatīgs troksnis. Un visa plašā pasaule ne tikai uzzinās par viņa necilās personas eksistenci, bet reizē sapratīs arī to, kā plašajā Krievzemē jstienībā tiek ievērotas jau minētās tiesības, par kuru pastāvīgu ignorēšanu Latvijā un Igaunijā mūsu vecākais brālis pēdējo gadu laikā ir tik bieži bazūnējis.

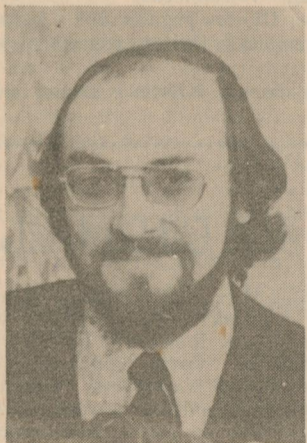
Viktors TROJANOVSKIS

ATVADU VĀRDI KOLĒĢIM

Voldemārs Romanovskis – 1949. g. 15. maijs – 1995. g. 16. augusts

KOKS

Gadi saules lokiem rindoja kokos,
Gadi pelēkiem riņķiem saaug ragos,
Gadi...
Kur paliek mani gadi?
Gaist mani gadi
Gaidot.
Rūdienu gaidot.
Bērības skolas gadus es gaidīju,
Gaidīju pirmo soli patstāvīgo.
Pirmo algu.
Pirmo meiteni gaidīju.
Dzejoli pirmo.
Vai nu mazums, ko gaidīju.
Gaidu vēl tagad.
Dzejoli gaidu.
Gaidu.
Kad nu sāksu dzīvot pa īstam.
Un tā gaidīšana ir viens varens joks:
Skat, noslēdzies jau dzīves loks.

– Tā Tu rakstīji pirmajā Preiļos izdotajā dzejoļu krājumā, cerēdams, ka šis vārsmas ar nosaukumu «Koks» nebūs vienīgās ciklā «Gadu loki». Tev patika cikli, atgriešanās pie jau pateiktā, to vispārīnāt un attīstīt tālāk. Kad tapa šis rindas, Tu nepavisam nedomāji, ka tik ātri var piepildīties pēdējā... Dzīves loks noslēdzies. Tu aizgāji pretī mūžībai pēc mirkļa, kad uz rakstāmgalda palika tik daudz iecerētā Latgales televīzijas sabiedrības raidījumiem, avīzēm «Novadnieks» un «Zemturis», citiem izdevumiem... Tu aizgāji, pilns gaidīšanas prieka, daudz ko tā arī nesagaidījis...

Dzīve ir nežēlīga, tā negaida, kamēr mēs piepildām savas ieceres, tā savu gadu loku noslēdz pilnīgi nevieta un nelaikā. Cik Tu vēl daudz būtu izdarījis...

*Gaišā piemiņā paturot un vieglas smiltis novēlot
Tavi darbā biedri un draugi.*

WELCOME TO REZEKNE!

«Zemtura» lasītājus gaidam Rēzeknē!

Esot «Latgales Māras» pieminēkļa rajonā, jūs nevarat nepamanīt ar vieglo automašīnu daudzkrāsainību izrotāto (gribētos teikt – pārblīvēto) Baznīcas ielu pie tā sauktā pilsētas preses nama – Rēzeknes tipogrāfijas. Šeit zem viena jumta radoši strādā novadā populārās laukrakstu redakcijas («Rēzeknes Vēstis», red. M. Nizinska, «Lauku Avīze», korp. vad. J. Saukāns), LKC izdevniecība (vadītājs J. Elksnis), SIA «Latgales Druka» (dir. J. Poikāns) un «Poligrāfserviss» (vad. G. Černecovs).

«POLIGRAFSEVISS» ik dienas (9.00 – 18.00) veic poligrāfijas darbu māksliniecisko apdari:

- restaurē senas grāmatas,
- iesien (ar izvēlētu materiālu ievāko) diplomdarbus, avīzes, žurnālus,
- laminē mūsdienīgi dekoratīvā caurspīdīgā materiālā (līdzīgā celofānam), termospietē ietērpj (ieļimē) caurlaides, apliecības, vizitkates utt.,
- veic ar firmas vizuāli grafisko stilu saistītu uzdevumu izpildi, t. i., iagatavo veidlapas, aploksnes, dažādas uzlīmes, vimpeljus.

UZ TIKŠANOS BAZNĪCAS IELĀ 28.
TELEFONS 22484.

Šeit jūs varat iegādāties ne tikai Latgales novada avīzes, grāmatas, bet arī «KODAK» fotofilmās un aparātus (fotoaparātus var iznomāt), nodot attīstīt fotofilmās un saņemt no tām izgatavotas dažāda formāta krāsu fotogrāfijas.

Jūsu «POLIGRAFSEVISS»

Latgales novada nedēļas laikraksts.
Redkolēģija.
Dibinātājs – A. Rancāna
izdevniecība.

Masu informācijas līdzekļa
reģistrācijas apliecība Nr. 1609.
Iznāk no 1994. gada 30. decembra,
reizi nedēļā – piektdienās.

Izdevēja norēķinu konts Latvijas
Unibankas Rāznas filiālē Preiļos Nr.
468425, izdevēja adrese: A. Upiša ielā
3-49, LV-5301, tālrunis 21516.

1 iespiedloksne, metiens – 1000
eksemplāru.
Datorsalikums un aplaušana Solveiga
Sarkane. Iespiesta Rēzeknes
tipogrāfijā Baznīcas ielā 28.